

Amsterdams Steunpunt Wonen informeert en adviseert bewoners in Amsterdam over de bodem

De bodem onder onze voeten, wat weet de burger ervan?

Wat moet je communiceren naar bewoners over bodemsanering? Wanneer willen bewoners geïnformeerd worden? Op welke wijze moet je communiceren? En in welke mate kun je bewoners betrekken bij een bodemsanering? Dit zijn vragen waar het Amsterdams Steunpunt Wonen (ASW) veelvuldig mee te maken heeft. Samen met bewoners en professionals heeft het ASW een eigen werkwijze en aanpak ontwikkeld. Hierin is kennis en ervaring gebundeld en staat participatie van bewoners centraal. Burgers zijn de deskundigen van hun eigen leefomgeving en de ogen en oren van de buurt. Door gebruik te maken van hun kennis kan een bodemsaneringsproces verbeteren. Burgers kunnen meepraten over de bodemsanering en het proces eromheen. Hierdoor ontstaat begrip voor de situatie. Het resultaat is dat de sanering soepeler verloopt. Dit is dus een aanpak die goed werkt!

Ceciel van der Stoep-Rip en Elien Haspels-Neep

Drs. C.H. van der Stoep - Rip,
adviseur bodem en milieu bij Amsterdams Steunpunt Wonen (per 1 januari 2009 communicatie adviseur milieu bij Gemeente Den Haag)

Drs. E.M. Haspels-Neep,
adviseur milieu bij Royal Haskoning en interim adviseur bodem bij Amsterdams Steunpunt Wonen

INLEIDING

De bodem onder onze voeten. We lopen en fietsen erover zonder erbij na te denken. In grote steden als Amsterdam wordt de bodem intensief gebruikt. Bodemverontreiniging speelt veelal een grote rol. Dit betekent dat er soms vergaande saneringen nodig zijn om nieuwe functies mogelijk te maken. Voor het behoud van bodemfuncties, het creëren van nieuwe mogelijkheden en voor beperking van de risico's nu en in de toekomst, zijn duidelijke beleidskaders en betrouwbare informatie over de bodem noodzakelijk. Zowel voor bewoners als gebruikers. Vragen hierbij zijn: Wat moeten bewoners van de bodem weten? Wat willen bewoners van de bodem weten? Wat moeten professionele partijen weten over hoe en wanneer ze bewoners kunnen en moeten inlichten? De ervaring van het ASW is dat bewoners zelf vinden dat ze niet alles hoeven te weten. Voorlichting moet pas gegeven worden op het moment dat er echt iets aan de hand is en plannen concreet zijn. Toch geven bewoners ook aan dat zij graag op de hoogte worden gehouden, ook wanneer er niets gebeurt. Het is dus vaak de balans vinden, iets waar het ASW al 20 jaar ervaring mee heeft.

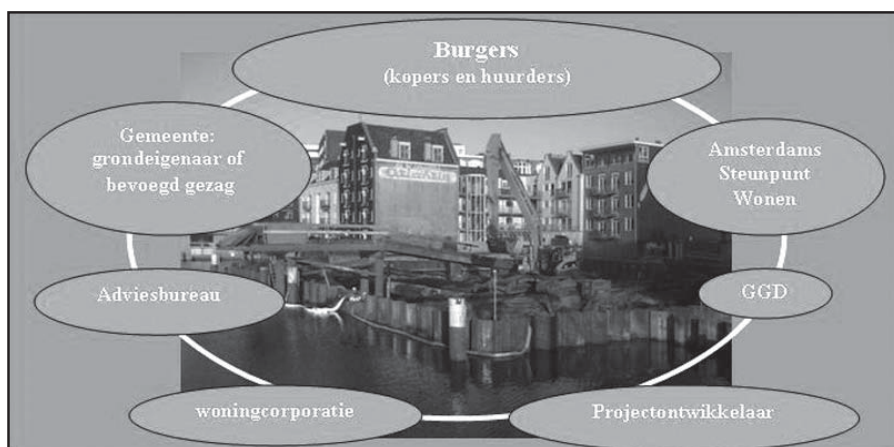
WERKWIJZE BODEMPROJECTEN

Het ASW is een onafhankelijke stichting en richt zich op thema's die met wonen

in de stad te maken hebben. Een goede bodemkwaliteit is de basis voor goed en veilig wonen. Door advies en ondersteuning van bewoners bij bodemsaneringen en andere bodem gerelateerde ontwikkelingen dragen we bij aan gezonde en schone wijken en bewust omgaan met de bodem in de stad. Voor verdere informatie over onze activiteiten verwijzen we naar de website www.steunpuntwonen.nl.

Onze werkwijze is gebaseerd op de wetenschap dat bewoners willen weten waar ze aan toe zijn, wat ze te wachten staat en wat zij zelf kunnen bijdragen. Communicatie met bewoners staat veelal niet op de agenda van de gemeente of projectontwikkelaar bij stedelijke ontwikkelingen. Bij een bodemsanering wordt vooral naar technische feiten en resultaten gekeken en is er maar weinig aandacht voor de vragen en zorgen van bewoners. Geen communicatie of miscommunicatie, kunnen dan leiden tot ongenoegen en tegenwerking van bewoners, met onvermijdelijke vertragingen in projecten tot gevolg. Dit kan anders. Door de verschillende betrokken partijen bij bodemsanering tijdig bij elkaar te brengen en een overlegstructuur te creëren, werken we samen aan een oplossing waar alle partijen achter staan. Centraal in het proces staat de beleving van bewo-

**amsterdams
steunpunt
wonen**

BETROKKEN PARTIJEN BIJ BODEMSANERING IN AMSTERDAM (FOTO: SANERING TOUWEN TERREIN, BRON: FOTOGRAFIE CECIEL VAN DER STOEP)

ners en samenwerken met alle partijen. Vooral dat laatste is bepalend voor het succes in de projecten. De ASW adviseur vertaalt tijdens het proces technische informatie, bemiddelt tussen betrokkenen en zorgt dat de betrokken partijen zich verplaatsen in de situatie en belangen van een ander. Hierdoor wordt in bodemprojecten gewerkt aan vertrouwen, rust en houvast.

ROL ASW VOOR DE STAD

Het ASW vervult verschillende rollen bij bodemgerelateerde activiteiten en projecten in Amsterdam. In bodemprojecten vraagt ze als adviseur of intermediair gericht aandacht voor:

- Communicatie met en participatie van bewoners;
- Het verbeteren van de leefomgeving van bewoners;
- De overlast die een bodemsanering voor de buurt kan geven.

GOEDE EN TOEGANKELIJKE INFORMATIE

Informatie die bewoners ontvangen van professionele partijen is vaak technisch en onleesbaar. Het ASW vindt het belangrijk dat hier verandering in komt en heeft voor bewoners een website ontworpen. Op de website www.bodem.info wordt in begrijpelijke taal relevante informatie gegeven over bodem wet- en regelgeving, bodemsanering en bodemverontreiniging en projecten in de stad. Reacties van bewoners op de website zijn zeer positief. Maar niet alleen bewoners, ook professionele partijen maken dankbaar gebruik van deze website.

Om het thema bodem onder een breder publiek onder de aandacht te brengen organiseert het ASW jaarlijks de expertmeeting 'Bewoners en Bodem'. Het belangrijkste doel van de expertmeeting is het bij elkaar brengen van professionele partijen en bewoners. Tijdens de

expertmeeting wordt niet alleen kennis en ervaring uitgewisseld. Ook worden aandachtspunten en verbeterpunten aangedragen ten aanzien van communicatie met bewoners en participatie van bewoners bij bodemverontreiniging en sanering in de stad. De bijeenkomsten zijn bedoeld om aandacht te vragen voor het nut en de noodzaak van communicatie en de deelnemers te inspireren met goede voorbeelden. We willen laten zien dat participatie van bewoners bij bodemsaneringen kan en werkt!

ONDERSTEUNING VAN BEWONERS BIJ BODEMSANERING

Bodemsanering is een lang en ingewikkeld proces. Voor bewoners is dit vaak lastig te volgen. Irritatie en tegenwerking kunnen ontstaan, wanneer niet goed wordt gecommuniceerd met bewoners. Vooral in een stad als Amsterdam, waar mensen zeer dicht op een saneringslocatie wonen en daardoor 24 uur per dag in de overlast van de sanering

zitten. Voorbeelden van overlast zijn: lampen die 's nachts aan blijven staan, vroege werkzaamheden, werkzaamheden in het weekend, trillingen en geluid van machines, damwanden die soms letterlijk voor het balkon langsgaan, stankoverlast, verkeershinder en stofvorming. Bij saneringen en andere bodemprojecten wordt het informeren van bewoners en het communiceren met bewoners regelmatig vergeten. Lang niet iedereen staat erbij stil hoe groot de overlast is voor bewoners. Het ASW signaleert via bewoners waar communicatie nodig is en ondersteunt en adviseert bewoners en professionals bij bodemprojecten. Ze doet dit door bewoners te betrekken bij reguliere bodemoverleggen met de stadsdelen of door een aparte klankbordgroep op te richten.

Commitment van alle betrokken partijen is een voorwaarde om een project, maar ook een klankbordgroep, succesvol te laten verlopen. Iedereen moet achter genomen beslissingen staan. Om dit te waarborgen gebruikt het ASW een omgevingsplan. In dit plan worden de gezamenlijke afspraken opgenomen. Zoals hoe om te gaan met stank, klachten, overschrijding van de gezondheidsnormen, hinder en verkeersveiligheid. Van alle betrokken partijen zoals bewoners, de aannemer, GGD en het stadsdeel, wordt verwacht dat ze zich aan het plan houden. Het is een plan voor bewoners en daarom essentieel dat het omgevingsplan in begrijpelijke taal wordt opgesteld. Om ervoor te zorgen dat ook de uitvoerende partij(en) zich houden aan de afspraken is het zinvol gebleken om het omgevingsplan onderdeel te laten zijn van het bestek van de aannemer of de beschikking op het saneringsplan.

Expertmeeting Bewoners en Bodem

'De bodem onder onze voeten – wat weet je ervan?'

praktijkvoorbeeld

Amsterdams Steunpunt Wonen organiseert ieder jaar de expertmeeting bewoners en bodem. Elk jaar met een actueel thema. De expertmeeting is bedoeld voor alle partijen die betrokken zijn bij bodemsanering. Dit zijn o.a. bewoners, gemeenteambtenaren (beleidsmedewerkers en projectmanagers), corporaties, projectontwikkelaars, milieu adviesbureaus, bewonersadviseurs, wethouders, communicatieadviseurs, GGD etc.

De expertmeeting biedt de gelegenheid aan genoemde partijen om op een laagdrempelige manier kennis uit te wisselen en aandacht te vragen voor communicatie richting bewoners en tussen de verschillende betrokken partijen bij bodemverontreiniging en sanering. Daarnaast ligt de nadruk ook op de participatie van bewoners bij bodemsanering. Met de resultaten uit de bijeenkomst gaat het ASW actief aan de slag. Zo is het boekje, "Onze stad de bodem", ontwikkeld n.a.v. de expertmeeting en uitgereikt op de expertmeeting in 2006. Naast dit handzame boekje is ook het stappenplan bodemsanering en communicatie gemaakt (beide zijn digitaal beschikbaar op www.bodem.info).

In 2008 was het thema van de expertmeeting "de bodem onder onze voeten, wat weet je ervan? Rode draad door deze bijeenkomst was samen nadenken over hoe en wanneer inwoners van Amsterdam geïnformeerd kunnen worden over de kwaliteit van de bodem en hoe kan er bewust omgegaan worden met de verontreinigde bodem in de stad. Voor meer informatie kijk op www.bodem.info.

BUURTFEEST, SANERING TOUWEN TERREIN AMSTERDAM (FOTOGRAFIE CECIEL VAN DER STOEP); DE SANERING IS AFGESLOTEN MET EEN BUURTFEEST. OPENING BUURTFEEST DOOR WETHOUDER ELS IPING. DE BUURT WERD BEDANKT VOOR BEGRIP EN GEDULD TIJDENS DE SANERING. DE KLANKBORDGROEP WERD BEDANKT VOOR HAAR INSPANNINGEN. IEDEREEN KON EEN KIJKJE NEMEN IN DE BOUWPUT. OP EEN SCHERM WERD EEN FOTOSERIE VERTOOND MET HISTORISCHE FOTO'S VAN LOCATIE EN FOTO'S VAN DE SANERING.

Doordat bewoners via de klankbordgroep of nieuwsbrief weten wat er gaat gebeuren en doordat ze mee mogen praten/adviseren over de sanering en het beperken van de overlast, krijgen ze grip op de situatie. Door goed te luisteren en vragen en klachten van bewoners serieus te nemen en door snel te reageren ontstaat rust en vertrouwen in de buurt. Door te overleggen in een klankbordgroep ontstaat wederzijds begrip tussen de verschillende betrokken partijen, zelfs al ben je het niet altijd eens met elkaar.

PRAKTIJKVOORBEELD SANERING TOUWEN TERREIN

Een praktijkvoorbeeld van een succesvol verlopen sanering waarbij gewerkt is met een klankbordgroep, is de sanering van het Touwen terrein in de Amsterdamse binnenstad. Dit project is stroef begonnen omdat er in het verleden niet goed is gecommuniceerd met de bewoners.

Klankbordgroep - praktische tips

Het oprichten van een klankbordgroep doet het ASW op verzoek van bewoners en in overleg met het stadsdeel uit de buurt waar de sanering gaat plaatsvinden. Nadat is besloten een klankbordgroep op te richten dan maken betrokken partijen afspraken over:

- Het doel van de klankbordgroep;
- Waarover kunnen bewoners meedenken en meebeslissen;
- De bewonersvertegenwoordiging van maximaal 5 tot 10 mensen;
- Inzet (externe) bewonersondersteuning;
- Betrekken belangrijkste partijen: stadsdeel, GGD en adviesbureau (eventueel projectontwikkelaar of woningbouwcorporatie, wijkcentrum, milieudienst);
- Een omgevingsplan voor en door bewoners voor tijdens de uitvoering van de sanering;
- Welke buurtspecifieke informatie nodig is en de manier en tijdstip van verspreiden.

Na het oprichten van de klankbordgroep heeft het ASW samen met stadsdeel Centrum, GGD en adviesbureau OTUS gewerkt aan een goed lopend informatie en communicatie traject over de sanering. Het omgevingsplan heeft in dit proces een belangrijke bijdrage geleverd aan het goede verloop van de sanering. Meer informatie over dit project is te vinden op www.bodem.info.

SAMENWERKING MET DE GEMEENTE AMSTERDAM

Het Amsterdams Steunpunt Wonen werkt ook samen met de gemeente (stadsdelen, Dienst Milieu en Bouwtoezicht en OGA) om informatie en communicatie richting bewoners te verbeteren. Hierbij adviseert zij de gemeente, ook wanneer bewoners nog niet betrokken zijn bij plannen.

Appeltjesmarkt

Een goed voorbeeld is de Appeltjesmarkt (voormalige gasfabriek) in Amsterdam. In overleg met de gemeente is besloten bewoners niet intensief te betrekken bij het voortraject. Dit omdat nog niet duidelijk is wat er precies gaat gebeuren op de locatie en wanneer. Op advies van het ASW is wel besloten de bewoners te informeren over lopende activiteiten. In de vorm van een nieuwsbrief ontvangen bewoners achtergrondinformatie, informatie over de activiteiten en indien zij vragen hebben staat vermeld waar zij terecht kunnen. Via de website van het stadsdeel is eveneens de informatie te vinden. Er vindt regelmatig terugkoppeling plaats van de resultaten van onderzoeken en de omwonenden worden intensiever betrokken zodra er een concept saneringsplan ligt voor de locatie.

Bewonersbrieven en bodembeleid

In de samenwerking met de gemeente denkt het ASW op uitvoerend niveau

mee in de aanpak van saneringsonderzoek en saneringsplannen. Altijd met in het achterhoofd het belangrijkste doel; verbetering van de leefomgeving van de burger. Door de kennis en ervaring die het ASW in de loop der jaren heeft opgedaan in haar projecten doet de gemeente ook een beroep op haar wanneer het gaat om de timing, opzet en inhoud van bewonersbrieven. Daarnaast vraagt de gemeente Amsterdam het ASW om haar mening en advies betreffende het Amsterdamse bodembeleid vanwege haar expertise op het gebied van bodem en communicatie richting de burger.

In alle rollen en taken die het ASW vervult hoopt ze met haar manier van werken bewoners zelf ook bewust te maken van het belang van een goede leefomgeving en de mogelijkheden om daar zelf een bijdrage aan te leveren. Met de juiste informatie en uitleg weet de burger genoeg van de bodem om mee te kunnen praten over een bodemsanering. Ook de wens om betrokken te zijn is er bij bewoners. Het gaat tenslotte over de eigen leefomgeving!

REFERENTIES

- Amsterdams Steunpunt Wonen, www.steunpunt-wonen.nl, Nieuwezijds voorburgwal 32, 1012 RZ Amsterdam, 020-5230130)
- Het stappenplan 'Bodemsanering en communicatie' is ontwikkeld door ASW in samenwerking met Opbouwwerk Westerpark en Stadsdeel Westerpark.
- Steunpunt Wonen: Boekje 'Onze stad, de bodem' en het stappenplan 'bodemsanering en communicatie' zijn te vinden op www.bodem.info;
- Het omgevingsplan en de evaluatie van de klankbordgroep sanering Touwen terrein zijn te vinden op www.bodem.info;
- Het verslag expertmeeting Bewoners en Bodem, de bodem onder onze voeten 2008, is te vinden op www.bodem.info